

ISSN 2223-3822

Andrushkiv, B., Pohaidak, O., Kyrych, N., Reshetnyk, V. & Palyanytsya, V. (2018). Vzaemovidnosyny Ukraina – Polshcha – Rosiia v umovakh hibrydnoho mizhderzhavnogo protystoiannia (Analytika istorychnykh pohliadiv na dukhovnyi, politychnyi ta sotsialno-ekonomichnyi rozvytok dobrosusidskykh, mizhderzhavnykh vidnosyn v umovakh suspilnoi nestabilnosti) [Ukraine-Poland-Russia relations in a hybrid interstate conflict (Analysis of historical views on the spiritual, political, and socio-economic development of good-neighborly, interstate relations in conditions of public instability)]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava* [Socio-Economic Problems and the State] (electronic journal), Vol. 19, no. 2, pp. 160-178. Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2018/18abmhmp.pdf>

SEPS

Journal

Socio-Economic
Problems and the State

ВЗАЄМОВІДНОСИНИ УКРАЇНА – ПОЛЬЩА – РОСІЯ В УМОВАХ ГІБРИДНОГО МІЖДЕРЖАВНОГО ПРОТИСТОЯННЯ

(Аналітика історичних поглядів на духовний, політичний та соціально-економічний розвиток добросусідських, міждержавних відносин в умовах суспільної нестабільності)

Богдан Андрушків*, Ольга Погайдак**, Наталія Кирич***, Віктор Решетник****, Віктор Паляниця*****

*Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001, Україна

e-mail: andrushkiv.bohdan@gmail.com

д.е.н., професор, завідувач кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг

**Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001, Україна

д.е.н., професор

***Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001, Україна

e-mail: kaf_mv@tu.edu.ua

д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту та адміністрування

****Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001, Україна

e-mail: reshetnykvictor48@gmail.com

к.т.н., доцент, кафедра систем електропостачання та комп'ютерних технологій в електроенергетиці

*****Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

вул. Руська, 56, м. Тернопіль, 46001, Україна

к.е.н., доцент, доцент кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг

Анотація. У статті, на основі аналізу літературних джерел та існуючого досвіду міжнародних відносин виявлено міждержавні проблеми між Україною, Польщею та Росією. Встановлено причини їх виникнення. Розгляд взаємовідносин здійснено в умовах введення у нашій державі надзвичайного воєнного стану, трансформаційної економіки нестабільного суспільства. Наукові розробки присвячено налагодженню добросусідських, міждержавних відносин між Україною, Польщею та Росією. Запропоновано шляхи налагодження співпраці, підвищення ефективності виробництва за рахунок інноваційно-управлінських чинників, застосування засобів модернізації виробничо-технологічних процесів відповідно до стандартів та вимог ЄС. Встановлено що одним з найбільш прийнятних методів оцінки стабільності суспільства, з точки зору ефективності використання духовних, політичних економічних, енергетичних, трудових та інших чинників в контексті європейських вимог є не лише актуальними, а і своєчасними з позицій економічної стратегії розвитку України. Встановлено що за рахунок згаданих чинників можна забезпечити стабільне функціонування держави, що власне може зробити її конкурентоздатною у міжнародному співтоваристві та в умовах ЄС.

Ключові слова: Держава, Україна, Польща, Росія, міжнародні відносини, політика, стабільність, стратегія, ефективність, чинники, господарська діяльність, трансформаційне суспільство, Європейський Союз.

Article history:

Received: October, 2018

1st Revision: November, 2018

Accepted: November, 2018

JEL classification:

Z00

E65

UDC:

327

DOI:

<https://doi.org/10.33108/sepd2018.02.160>

Андрушків Б., Погайдак О., Кирич Н., Решетник В., Паляниця В. Взаємовідносини Україна – Польща – Росія в умовах гібридного міждержавного протистояння (Аналітика історичних поглядів на духовний, політичний та соціально-економічний розвиток добросусідських, міждержавних відносин в умовах суспільної нестабільності) [Електронний ресурс] / Богдан Андрушків, Ольга Погайдак, Наталія Кирич, Віктор Решетник, Віктор Паляниця // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2018. — Вип. 2(19). — С.160-178. — Режим доступу до журн.: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2018/18abmhmp.pdf>

This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.

*Той мурує, той руйнує,
Той неситим оком
За край світа зазирає,—
Чи нема країни,
Щоб загарбать і з собою...
Взять у домовину...
(Т.Г. Шевченко)*

1. Передмова або вступ до прикροї теми добросусідства

Управління державою та суспільні процеси, що в ній відбуваються, в умовах надзвичайного чи воєнного стану, повинні забезпечуватися всеохоплюючим духовно-ідеологічним впливом. В іншому випадку всі добрі ініціативи, у час, державного становлення, деструктивними силами будуть безславно інфільтровані як вода у пісок. Щирі політики і науковці, громадськість та духовенство нині розриваються від посіяних нашими недоброзичливцями та ворогами протиріч. На вулиці третє тисячоліття, а ми хоч не голі, і не босі та не цілком голодні, як це буває підчас війни, протистоїмо ненажерливому агресору. По телевізору систематично дивимось «95-й квартал», «Лігу сміху», «Дизель-шоу» і не знаємо, чи сміятись чи плакати. Тим часом ті, з наших співвітчизників, які живуть у достатку та мають серйозні нагромадження, зберігають їх для надійності у хатніх сейфах (щоб не пропали, не дай Бог, якихось змін) та... за кордоном, на відміну, наприклад, від поляків, які в період свого державного становлення привозили з – за кордону в т.ч. і з України в свою країну все що могли: і коси, і молотки, і завіси, хоч не завжди було їм їх потрібно. Крім цього, вкладали в свою національну економіку власні збереження, золото... Наші ж можновладці, як правило, відпочивають, за кордоном, там навчають своїх дітей, там і зустрічаються з... нашими ворогами, - успішно вирішують за рахунок тих же не цілком голих, босих і голодних, та праведної крові наших патріотів, свої шкурні проблеми. Не «гидують» вони у цих процесах ефективно для себе використовувати, наші з вами, національні ресурси нафту, газ, ліс, вугілля, хоч кажуть що їх у нас немає.

Отже, як би, у наших політичних лідерів було хоч трохи совісті та відповідальності за те, що відбувається, вони своїми засобами сприяли б посиленню обороноздатності держави, збереженню та розвитку добросусідських відносин, попереджували б гібридне втручання у наше життя, інтриги та могли б сприяти стабілізації не лише суспільних відносин, а і розвитку національної економіки. Сільський філософ каже, а якщо так було б, то може і війни не було б!. Ми ж всі, хто на низах, від усвідомлення немочі у вирішенні цих справ страждаємо морально, психічно, фізично, матеріально... В свою чергу і агресор теж страждає... від санкцій, організованих проти нього цивілізованим світом. Подумаймо кому це потрібно?...

Тим часом на Сході продовжує гриміти канонада, гинуть люди. Інформаційний простір наповнюється антиукраїнською пропагандою. Спровоковані нашими недоброзичливцями конфлікти з сусідами, що тільки почали налагоджуватися, рецидивно з ініціативи Росії виникають знову і знову. Просимо Вас, панове росіяни, заспокойтеся самі та дайте і нам спокій. Ми історично були будівничими вашої держави і надалі сприятимемо вашому прогресу. Про це знають всі крім вас, бо ви знаєте все так як вам вигідно.

Публіцистичний відступ. *Зупиніться бузувіри, бо горе вам буде! (так писав Великий Шевченко). Поверніть нам чудотворну ікону, яку Боголюбський колись на початку тисячоліття вкрав і вивіз із спаленого ним Києва та подаруйте нам, як це зробили у свій час французи, (в особі Едуардо Рене Лефевра американцям) статую Свободи. [Електронний ресурс, Google]. Нехай вона стане символом прозріння та припинення політичного абсурду, свідченням того, як агресивне нецивілізоване*

утворення століттями нищило, здійснювало наругу над своєю Матір'ю-Батьківщиною. Вона буде пам'ятником мільйонних жертв, нездійснених мрій наших предків, та надією світової цивілізації на зникнення агресії, небезпеки та встановлення спокою у світі на майбутнє.

Звичайно що така ідея є фантастичною і ніколи не буде реалізована. Народжені руйнувати ніколи не будуть будувати. Зламайте стереотипи – станьте будівничими нового світу.

Примітка: Статуя "Свобода", про яку згадували, є подарунком Франції Сполученим Штатам Америки на честь століття американської незалежності. Ідея створення статуї належить французькому мислителю, письменникові і політикові Едуарду Рене Лефевру. Як президент антирабовласницького громадського об'єднання у Франції він був дуже вражений перемогою в громадянській війні в США борців проти рабовласницького ладу. За свідченням скульптора Фредеріка Огюста Бартольди ця думка у Лефевра з'явилася в 1865 році.

100-річчя незалежності в США стало відмінним приводом для створення проекту високого рівня. Французи в особі Едуардо Рене Лефевра зробили подарунок американцям, побудувавши величний пам'ятник символ свободи на території США який служить чудовим прикладом миротворення для цілого світу.

Власне усі ці та інші обставини обумовлюють актуальність і своєчасність цієї проблематики у дискусійному варіанті.

2. Аналітика розглядуваної проблематики, або як нас підтримують і хто нам добра бажає

Необхідно відзначити що цій темі присвячено немало публікацій у фахових та публіцистичних виданнях [1-15, Електронний ресурс, ін.]. Тим часом у такому ключі вона залишилася за полем зору означених науковців та розглядається вперше.

Думаємо що наше звернення не єдине в інформаційному просторі Євразії. Та мабуть патологічному, споконвічному руйнівнику не дано зрозуміти те, що в Бога і людей ціняться якість, а не масштаби..., щирість, а не підступність..., творення, а не руйнування... Ви ж своєю ненаситною поведінкою, псевдодемократією, споконвічною агресією підтверджуєте, що це зрозуміти не кожному дано.

Велика Росія, та тільки з бідним і голодним, але «патріотичним народом» і з такими ж ненаситними лідерами була і є небезпечною для усього світу. Ніхто не прагне до об'єднання з такою, з одного боку багатую ресурсами, а з другого, бідними людьми, - державою. Що цікаво, допомогти їм в силу відомих причин не видається можливим, бо не чинять опір злу, а навпаки, поширюють його на сусідів.

Продовжуючи тему пам'ятників хочемо згадати, що у народі, кажуть пам'ятниками всім агресорам в Україні є незчисленні хрести у всіх селах, з часів козацької доби, до сьогодні. Може і так, але, як показує вивчення, на нашій території шовіністи всякого штибу продовжують будувати пам'ятні знаки тим, хто йшов на нашу землю загарбувати і вбивати, а ми продовжуємо соромливо зберігати толерантність до тих ініціатив, ніби це властиво цивілізованому третьому тисячоліттю.

Небесна сотня, до якої за останні роки приєдналися десятки тисяч патріотів України, з того світу, хоче нагадати нам відомі радянські слова: «Ніхто не забутий і ніщо не забуте». Дуже прикро, що ті, (небагато чисельні), хто репрезентує ідеологічний спектр державної діяльності і повинні турбуватися про національну пам'ять, загрузли в бюрократичній багнюці...Тим часом, з «доброго» сприяння північно-східного сусіда, час від часу, у нас виникають всякі інтриги, в т.ч. у царині інституцій національної пам'яті, створюючи прецеденти для непорозумінь та конфліктів на майбутнє.

Справді, на території України стоять величні пам'ятники жертвам боротьби з

фашистською Німеччиною, пам'ятники росіянам і німцям, полякам, чехам і словакам, які загинули при різних інших обставинах на нашій землі. У Зборові на Тернопільщині біля пам'ятної могили побудовано пам'ятник примирення між поляками, українцями та татарами у формі трьохгранного шпиля. У с. Калинівка стоїть пам'ятник загиблим чехам і словакам, побудований силами місцевих українців. Побудовано багато пам'ятників у місцях масового знищення євреїв. І ніби для нижчого «сословія», соромливо на скромних символічних земляних могилах практично у кожному селі, стоять дерев'яні хрести борцям за волю України різних періодів ще з часу козацької доби до нині. Їх зносили кожен раз ті чи інші «псевдо визволителі», а вони раз у раз при зміні влади, ніби заворожені знаки вічної скорботи за загиблими борцями за свою, а не чужу волю, відновлювались. Хрест – знак смерті і мук Христових за наше прозріння, спасіння і творення нового світу, що розвиватиметься у любові та взаємопорозумінні. Маємо про це думати, говорити і ще щось робити, щоб зло не повторювалося у формі всяких голодоморів, виселень і переселень, пацифікацій і голокостів...

Завдячуючи прозорій діяльності журналістської спільноти, духовенства та науковців, історична правда проступає на поверхню. Колишні злочини і сучасні факти зловживань можновладців, правоохоронців... стають все більш несприйнятними громадськістю. Все більш не сприйнятою є гібридна поведінка московських агресорів, яка дивує своєю підступністю не лише світ, а і навіть російськомовних жителів України.

3. Виклад основних положень статті. Виявлення напрямів агресивної поведінки ворога

Аналізуючи дії Москви в умовах боротьби за незалежність України можемо виявити декілька напрямів їх підступно агресивної діяльності. Крім прямої агресії у Криму та на Сході, підтримці небагато чисельних маріонеток, яких потім, коли настане час, щоб заховати сліди злочинності, винищать до ноги, до тла, творять багато інших антиукраїнських неподобств. (До речі до праведного, українського суду ще далеко, а процес зачистки слідів вже розпочався і ми є свідками цього процесу). Агресор намагається перешкодити отриманню Україною томосу на помісну церкву, розхитати суспільну нестабільність і, навіть добитись ознак масштабного громадянського протистояння, розпалити сепаратистські настрої на Буковині, Закарпатті, Прикарпатті, на Волині. Він надіється на те, що спровоковані конфлікти переростуть у громадянську війну. Ворог-мародер на захоплених землях наносить непоправної шкоди виробництву. З окупованої території вивозять (безсовісно крадуть) суб'єкти господарювання, руйнують виробництво, дороги, мости, житло. Своїми фейковими втручаннями в Інтернет забруднюють інформаційний простір, до речі, не лише держави, а і в глобальному масштабі. Здійснюють диверсії у фінансовій та банківсько-кредитній системі, продають свої енергоресурси одним (щоб здобути прихильність) задарма, іншим по завищених цінах ін. і, тим самим ще більше викликають до своїх дій непорозуміння і, навіть, ненависть. Тож не випадково в грузинській війні, коли, росіяни вже вдивлялись у біноклі на Тбілісі, росіянка через телеоб'єктив злобно звернулася до Президента Росії: «Путин! Забери отсюда своих зверёнышей! Мне стыдно, что в моих жилах течет русская кровь!». Там він зупинився, бо в Грузії немає п'ятої колони. А в Україні вона продовжує безчинствувати через те, що йому, крім відомого «...ЛА-ЛА-ЛА...», ми не змоглися перед світом відразу сказати хто є хто, не вчинили опору. Через п'ять років війни окремі депутати змоглися зачитати, нібито Путіну, адаптованого листа козацького отамана Сірка до турецького Султана. (Зроблено було це у переддень коли Туреччина заявила про готовність виступити миротворцем у нашому з Росією конфлікті!!!). Аналітики кажуть, що можна було, не дивлячись на те, що окремі слабодухі і зрадливі силовики не здатні були це зробити. Кажуть, що були

неофіційні, не менш цікаві висловлювання на адресу агресора, але сказані вони були нашими симпатиками з Європи. Тим часом повернемося до теми розмови.

Інтриги як засіб посилення гібридної війни Росії проти України. Російські дипломати шляхом підкупу та використання інших комп'ютерних засобів будять і мусують давно забуті міждержавні територіальні, духовні, мовні та політичні інтриги з нашими сусідами – поляками, угорцями, євреями і т.д.

Безпосередньо у московському лігві оскаженілій шовіністичній зграї – російській Думі, дозволено все, навіть божевільні заяви з найвищих державних трибун і духовних амвонів. Пригадаймо заяву на одному з дискусійних клубів члена Держдуми про те, що з Києвом нічого панькатися, кинути одну ядерну бомбочку і буде все в порядку.

З усього цього можна було б посміятися, - та маємо плакати. Бо як колись висловлювався отаман військ УНР, Симон Петлюра: «Нам не так страшні московські воші, як українські гниди!». У цьому зв'язку, хочемо ще раз підняти перед громадськістю актуальне питання національної пам'яті та сказати в ім'я правди, не пропонуєте нам, хлопці, скаламучену за ворожі гроші воду, бо заставимо її випити самих... Ми самотужки повертаємо правду історії, ми прозріваємо і від того черпаємо силу і переконання, хоч наш інструментарій для цієї справи ще слабкий, але він вже працює. Надання православної церкві славнозвісного томосу є живим свідченням цього, хоч знову ж таки окремі поляки знову проти прийняття цього акту для України.

Довідково: *Томос (τόμος) — указ, декрет, послання предстоятеля помісної православної церкви у деяких важливих питаннях церковного устрою. Шляхом надання Томаса деякій частині «материнської» (кіріархальної) церкви офіційно проголошується автономія в управлінні або автокефалія* [Електронний ресурс, Google].

Як повідомляє Польське радіо, під час заходів з нагоди 75-х роковин Волинської трагедії президент Польщі А. Дуда заявив: "Ми хочемо підтримати Україну у реформах; ми хочемо, щоб Україна була безпечною державою, яка дивиться на Захід, на Європу, а не на Схід, звідкіля до України десятиліттями, а то й століттями приходять небезпека", - зазначив Дуда. "Я хотів би, щоб ніколи більше одна нація не піднімала руку на іншу націю", - додав він. А. Дуда підкреслив, що він глибоко вірить у те, що "вільна, незалежна, суверенна Польща, буде великим другом України". Президент Польщі звернувся до української влади з проханням надати можливість проводити дослідження, які дозволили б ідентифікувати усіх жертв волинської трагедії. "Наші відносини потрібно спирати на правду, її треба визнати. Там не може бути помсти, хоч є біль. Біль триватиме, проте я вірю, що час, який лікує рани, загоїть і ті страшні рани, що зберігаються у багатьох серцях з одного та іншого боку. Але наші добрі взаємини ми маємо будувати на історичній правді" - заявив Дуда. Він зазначив, що "існує свідомість того, що поляки робили на Волині". "В історії обох наших народів, польського та українського - це страшна карта. Були польські акції відплати, в яких гинули прості люди, звичайні українці. Вражає лише диспропорція: приблизно 100 тисяч поляків і приблизно 5 тисяч українців. Це справляє величезне враження, і це є історична правда" - заявив А. Дуда. Якщо це історична правда, то пан президент, перш ніж її оголошувати, мусів би звірити її з архівними документами, або оцінити сам хоч би приблизно. Він мав би подумати про те, які почуття можуть викликати оголошені ним цифри. 100 тисяч поляків, вбитих українцями вражають більше, ніж 12 тис. полонених польських офіцерів катинської масакри, вбитих росіянами. В очах сучасного польського покоління, вихованого в атмосфері ейфорії відродження і всеєвропейського сприяння це робить українців страшними злодіями. Ніхто з тих гонорових поляків не задумався над тим, що 5 тис. українців, вбито на своїй рідній землі, а поляків побито на чужій, загарбаній землі. А хто знає, скільки українців було вбито при загарбанні тої землі? [1].

За даними наукового працівника музею "Тюрма на Лонцького" Ігоря Дерев'яного на 1938 р. було створено 35 тис. господарств осадників на Тернопільщині і Волині.

Якщо би кожна родина осадника складалася з 6 людей, то ймовірно число поляків-осадників, проживаючих на українських землях в 1938 р. становило би 210 тис. людей. На Волині менше, може половина. У 1939-1943 рр. їх не стало більше тому, що після окупації Західної України Радянським Союзом з грудня 1939 р. по червень 1941 р. відбувалась депортація сімей осадників до Сибіру. Отже, 100 тис. вбитих членів сімей осадників – цифра зі стелі.

У поточному році Український Католицький Університет виконує проект "Жертви українсько-польського протистояння 1939-1947 р." Проректор УКУ з наукової роботи Ігор Скочиляс наразі так висказався про очікувані результати "Наша робоча гіпотеза: найімовірніше вдасться критично-документально встановити загибель 6-8 тисяч українців на Волині і 22-25 тисяч поляків. Ця цифра може бути більшою, але аж ніяк не 100 тисяч." На даний час. Дослідники визначають точну кількість жертв українсько-польського протистояння 1939-1947 рр. [Електронний ресурс <https://zik.ua>].

Отже, з наведених даних видно, що п. Дуда дуже далекий від історичної правди. А історична правда у тому, що уряд відновленої Речі Посполитої, отримавши Україну, відкрито проводив щодо неї політику геноциду¹. На ухваленні у сеймі законів про осадництво тодішній польський прем'єр - міністр Скульський цинічно заявив: "За 50 літ навіть зі свічкою не знайдете в Польщі українця і білоруса". (Електронна газета ЗБРУЧ) [Електронний ресурс <https://zbruc.eu/node/33244>], [12].

Якби він подумав яку долю готує тим людям, котрим роздає чужу загарбану землю, то може й пацифікації не було???

Другий рік поспіль 2017 і 2018 р. 11 липня у Польщі відзначають Національний день пам'яті жертв "геноциду, вчиненого українськими націоналістами".

Українська сторона пропонувала здійснити вшанування полеглих українців та поляків разом. Проте польська сторона відмовилася.

Підписавши ініційований партією "Право і справедливість" (PiS) «Закон про інститут національної пам'яті», президент А. Дуда поставив себе в положення вдови, що сама себе висікла. Отримавши застереження від Ізраїлю та США щодо євреїв, і Президент і Сейм дали задній хід і, відмінили прийняття цього закону щодо євреїв 27 червня Сейм Польщі ухвалив зміни до оновленого закону про інститут національної пам'яті, скасувавши статтю, що передбачає кримінальну відповідальність за приписування євреям злочинів проти поляків, полякам проти євреїв, але залишив у силі статті щодо українців.

Після того, 8 липня 2018 р. президент України Петро Порошенко заявив, що розраховує на перегляд Польщею положення в Законі про Інститут національної пам'яті, що стосується "українських націоналістів". "Ми підтримуємо ініціативи щодо перегляду відомих змін до польського законодавства про Інститут національної пам'яті. І розраховуємо, що буде переглянута також положення, яке стосується оцінки українців", - сказав Порошенко. Але польська сторона залишила заяву президента Порошенка без уваги. Отже, тепер цей закон спрямований тільки проти українських націоналістів, проти тих, хто зі зброєю у руках виборював сучасну незалежну Україну, а в поляків розпалює ненависть і злобу проти сучасних українців, які працюють на поляків, заробляючи скорботну копійку.

Цього року польське суспільство, підігрите і розхитане законом про ІНП, пропагандою Я. Качинського перед виборами та дисбалансом "історичної правди" А. Дуди (100/5) особливо активно нападає на українців. Не на тих, націоналістів, які колись жили в Польщі, були її громадянами і боролись проти її утисків, а на сучасних, які працюють на неї. Польський інтернет-простір переповнений злобою на українців

¹ Примітка: Поляки вільно трактують термін "геноцид." Геноцид – це державна політика, а не дії окремих ватажків недержавних угруповань УПА та АК, як це було на Волині [Електронний ресурс, Google].

так, буцімто в поляка немає злішого ворога, ніж українець.

Нещодавно Прем'єр-Міністру Матеушу Моравецькому діставалося у мережі від крайньої правиці головно за поблажливість до євреїв. Тепер — за «продаж Польщі українцям» чи радше «бандерівцям». «Укри еднаються, щоб зробити чергову Волинь», — читаємо у Facebook. Функціонування політики у мережі аналізує для *Gazeta Wyborcza* Анна Мержинська, колишня директорка бюро бялостоцького посла до Сейму Роберта Тишкевича.

Просто дивовижно, як сильно відрізняються результати соціологічних опитувань про ставлення поляків до українців з трендами соціальних мереж. Згідно з першими, з травня 2018-го, 56 відсотків опитаних висловилися за прийнятність українських іммігрантів, 35 були проти. І це досить стабільний результат.

На інтернет-форумах та Twitter дискусії на цю тему є дуже гострими, але досить врівноважені. Однозначно антиукраїнські середовища знайшла тільки у Facebook. Ці середовища, однак, не є численними — але дуже активними.

Інтерес до українців за останні тижні постійно зростає. Це можна побачити, наприклад, порівнюючи кількість згадок у польській мережі України (та українців), Литви (і литовців) та мусульман.

Про Україну за останній місяць з'явилося 24 792 згадки, з них майже 14 тисяч. В соціальних мережах. Про Литву — трохи більше 6 тисяч згадок, половина з яких у соціальних мережах. Мусульмани мають 7800 згадок, з яких 6 тисяч — в соціальних медіа.

Антиукраїнські теми були присутні на польському Інтернеті принаймні з 2014 року. Після того, як Росія анексувала Крим, Україна у Польщі користувалася і громадянською, і політичною підтримку. Це було небезпечно для Кремля, тому ЗМІ та прокремлівські акаунти запустили антиукраїнський наратив у польські соціальні мережі.

У червні 2017 року набув чинності безвізовий режим між Україною та ЄС. І хоча він стосується туристів, а не трудових мігрантів, прокремлівські медіа, що діють в Польщі, використали його для подальшого посилення антиукраїнської істерії. Ось звідки така приголомшлива кількість згадок у мережі. Ще одним подразником є інформація в ЗМІ про кількість українців у Польщі.

Тепер зрозуміло, що такі «зерна» впали на благодатний ґрунт. Небажаність українців у Польщі і ненависть до них, висловлені в Інтернеті, починають проявлятися в «реальному світі».

Агітаційно-пропагандистська аналітика україно-польських відносин.

Національний рух (радикальна національна група) в нещодавно оприлюдненій програмі місцевого самоврядування помістила антиукраїнський (а не антимусульманський) постулат. «Зупинити українізацію Польщі» — заявили вони 1 вересня на з'їзді представників органів місцевого самоврядування.

У вересні «Національно-радикальний табір» (ONR) у Вроцлаві вкотре влаштував антиукраїнський пікет. Прийшло заледве кілька десятків учасників, але, спираючись на антиукраїнські настрої, ONR у Нижній Сілезії рекрутує нових членів. «Наші сім'ї та наші друзі поїхали за кордон, і «економічні експерти» розповідають нам, що українці рятують нашу економіку. Давайте припинимо таку патологію! Скажіть «НІ» економічній міграції! Бойкот компаніям, що наймають українців!» - пишуть у листівках ONR.

Нещодавно в Нижній Сілезії з'явився приватний рекламний щит біля автостради. Він усім нагадує про «український геноцид, скоєний проти громадян Другої Речі Посполитої членами ОУН-УПА», а літери «Ми пам'ятаємо» є метафорою крові. Ця ідея з'явилася в антиукраїнській групі у Facebook, вона помістила там спочатку віртуальний банер, а відтак і бігборд. Ідея так «сподобалася», що тепер збирають кошти для

виготовлення та розміщення ще шести таких бігбордів, що коштуватиме 11,5 тисячі злотих. Не так вже й багато, але наскільки сильними мають бути емоції, що люди вважають за потрібне витратити власні гроші на таку справу?

Депутат Марек Якуб'як, який кандидує на посаду мера Варшави від партії Kukiz'15, нещодавно говорив про емоції: «Я кажу про своє ставлення до українців. Той факт, що українці вбивали своїх сусідів на Волині, є таким, що не прощають. Тепер їм тут теж все належить, вони приїжджають сюди тільки з міркувань комерційного зиску». Ще один депутат від Kukiz'15 Томаш Томашковський заявив у жовтні 2017 року: «Українці роблять, що хочуть, з нами. Ми даємо їм гроші на дороги, а вони будують пам'ятники Бандері».

Схожі заяви можна зустріти у ЗМІ та соціальних мережах. Активні групи та сторінки в Facebook гуртують поляків, які є українофобами. Тут є фан сторінки «Українець — не мій брат» (66 тис. уподобань), «Стоп українізації Польщі» (3,2 тис. фанів, зростання на 1,2 тис. за останні десять тижнів), «Польський Львів» — (8 тис. шанувальників), «Львів завжди польський» — (11 тис.), «Львів є польським» — (39 тис.), «Пам'ятаю Волинь» (29 тис.), «Справа Кресова — Національна справа» (3,3 тис.).

Є також дуже активна група Genocidium atrox. «Український геноцид у південно-східній прикордонній території Республіки Польща». У ній майже 10 тисяч членів, їх число зросло на 900 осіб за останній місяць.

Більшість з них дуже активно дискутують про українців, хоча сторінка «Пам'ятаю Волинь» подає переважно виборчі перипетії у Варшаві-Щецині. Матеріали там публікує відомий блогер і колишній співробітник Міністерства юстиції Даріуш Матецький.

Українофобні записи можна також знайти на інших сторінках. Наприклад, на сторінці «Клікни, якщо ти зневажаєш Туска (43 тис. шанувальників), «Я пишаюсь, що є поляком» (73 тис.), Kresy.pl (99 тис.), — хоча вони губляться тут серед інших тем.

Спосіб інфікування ненавистю до українців надзвичайно простий. Антиукраїнські фан-сторінки відкриті, і до них має доступ кожен. Користувачі поширюють контент, поданий там. Деякі групи також доступні для всіх.

Кількісний аналіз згадок про Україну в минулому місяці свідчить, що у першій чверті медій, які найчастіше пишуть про наших сусідів — портали Sputnik News та Kresy.pl. Перший — це відкрито про кремлівський ресурс, і його інформацію копіюють багато сайтів «правиці».

Kresy.pl також характеризується як прокремлівський портал, принаймні, такі оцінки містяться у звітах програми СЕРА STRATCOM, присвячених російській інформаційній війні в Європі (співтворцями програми є Едвард Лукас з «The Economist» та Анджей Почобут, білоруський кореспондент «Gazeta Wyborcza»).

Решта порталів з крайне-правими. Раніше вони нищівно критикували мусульман, та останніми місяцями ця тема відійшла на другий план. Тепер найгіршими є українці.

Велике збурення на антиукраїнських платформах Facebook спричинила справа українки Людмили Козловської з фундації «Відкритий діалог» Її образливо називають «нищою», «скурвленою» або просто «бандерівкою». Недавно з'явилася інформація, що її діяльність була наслідком німецько-української змови проти Польщі. На українофобських фан-сторінках Росія не подається у ролі ворога, радше як «країна-стабілізатор». Путін виринає у коментарях як той, хто може стримати наводнення Польщі українцями. Є дописи, де пропонують польсько-російський поділ України як шлях до найкращого розв'язання ситуації. Багато емоцій викликають новини про злочини, винуватцями чи виконавцями яких є (чи мали б бути?) українці. До прикладу, напад і стрілянина в Обіщові (бус мав українські реєстраційні номери) чи дві бійки

за участю українців в Оляві. Інтенсивно коментували також появу першої української газети у Польщі та відео, в якому українець нарікає на важкі умови праці в Польщі.

Українобофські реакції користувачів можна згрубша поділити на дві категорії. По-перше, ненавидимо українців, бо вони причетні до «людобойства» поляків (так називають Волинську трагедію); по-друге, українці «псують» польський ринок праці, оскільки «захоплюють» наш край, при чому це — тільки початок, бо за українцями з'являться мусульмани чи азіати, і змушуватимуть поляків до еміграції.

Обидва наративи є дуже емоційними і дуже посилюють польські страхи втрати праці і батьківщини. Користувач Маріо, наприклад, пише: «Вплив українців у Польщі величезний. Їхня неймовірна злочинність... Залежно від воєводства, 50–70 відсотків злочинців — це українці. Це ознака того, що Україна — кримінально-фашистська держава, українець є ворогом». Цікаво, що Маріо повідомляє у Facebook, що він живе у Ліоні, отож незрозуміло, звідки він знає, як виглядає ситуація у Польщі.

Серед коментаторів є і закордонні акаунти, рівно ж як і фальшиві профілі, пусті та анонімні. Але твердження, що антиукраїнський наратив творять виключно фейкові користувачі, також є спрощеними.

Значна частина користувачів-українофобів у соціальних мережах — то поляки з «крові і кісті»: «ніколи не повинні вибачити тим чортам невимовних мук наших предків», або ж «українці створюють враження, що їх немає, але „ніхто“ — це вони... Я того не хочу. Потрібна зміна уряду». Покладають вину на уряд і PiS, — на думку багатьох інтернет-коментаторів, саме вони запроваджують українців до Польщі. Знову ж таки, це аж ніяк не означає, що жалкують за РО (Громадянською платформою) — ненависть до неї затаїли у собі давно.

Отже, постсоціалістичне польське суспільство забуло хто його закриває зі Сходу від кровожерливих нащадків Чингіз-хана і як Польща віддячила за те Україні, відродивши на руїнах австро-угорської імперії II Реч Посполиту. А її подяка – окупація, пацифікація, геноцид і, є тою історичною правдою, яку президент А. Дуда і сучасне польське суспільство не знали і не хочуть знати. А українці хотіли б забути та поляки щоразу про неї нагадують.

Та історична правда зберігається в архівах “Комісії для розслідування польських звірств при дипломатичнім заступництві Уряду Західно-Української Народної Республіки” у Відні. За матеріалами цієї Комісії у 1919 р. (I частина), а в 1921 р. (II частина) у Відні була надрукована “Кривава книга” [1]. В ній на 244-х сторінках описані факти вбивств, катувань, згвалтувань, пограбувань, мародерства та інших наруг, вчинених представниками польської окупаційної влади над полоненими вояками УГА та цивільним населенням Східної Галичини у перших роках по отриманні поляками мандату Антанти від 25 червня 1919 р. на урядування Східною Галичиною. Змістом цієї книги екзильний уряд УНР доводив Світу, що Західна Україна не може залишатися у складі Польщі, бо це й надалі означатиме терор і етноцид з польської сторони та безкомпромісний опір з української. Однак рішенням переможців у першій світовій війні західні українці zostались єдиним народом колишньої Австро-Угорської імперії, якому відмовили у праві на самовизначення.

Книга складається з двох частин, виданих окремо – у 1919 р. і в 1921 р. Зрозуміло, що в короткій газетній статті прокоментувати обидві частини неможливо. Розглянемо частину I. Вона складається з Вступу і восьми розділів, класифікованих по типу злочинів.

У Вступі автори книги пишуть (далі переходимо на мову і правопис оригіналу), “не підлягає ніякому сумнівові як зі становища міжнародного права, так і зі становища проголошеного Антантою права бувших австро-угорських народів на самоозначення, що установлена в листопаді 1918 р. Українською Національною Радою у Східній Галичині влада була вповні легальною державною владою, а в слід за цим львівські

польські повстанці проти неї були звичайними ребелянтами. Тим самим і оружна поміч, дана Польщею цим ребелянтам, а далі і війна Польщі проти Західно-Української Республіки, була актом заборчого імперіялізму, а рішення Антанти з 25 червня 1919 було разячим зломанням права українського народу на самоозначення, права, котрого цей народ ніколи не зрікався...

Теперішня польська окупація, це страшна картина мартирології Українців, мартирології, якої ні під теперішню хвилю не зазнав жаден другий народ, ні якої приміру не знає взагалі історія. Це нечувано брутальна й нелюдська наруга з високих народних постулятів і із засади самоозначення народів. Польська інтелігенція і польська молодіж, що складаються головню на польські окупаційні війська, виховані на крайню шовіністичній протиукраїнській літературі і пресі, горить так сліпою, дикою та кровожадною ненавистю до українського народу, якій другої пари тяжко найти в сучаснім світі. Віддаючи в руки цієї інтелігенції і цих військ " паціфікацію" Східної Галичини, значило: видати українське селянство та інтелігенцію без ріжниці пола і віку на найдикіші переслідування, на рафіновані муки, на масове, плянове і систематичне вигублювання, проти яких бліднуть балканські чи вірменські масакри, російські погроми чи більшовицький терор.

В казематах Модліна, Берестя, Стшалкової, Варшави, в таборах полонених в Домбю, Вадовичах, Перемишлі, Пикуличах і др. караються і гинуть тисячі й тисячі неповинних українських жертв звірського терору поляків. Число всіх арештованих і інтернованих осіб з цивільного українського населення Східної Галичини перейшло рішучу чверть міліона голів, - число прямо страшне....Сотки невинних голів лягло в домовину від злочинної польської руки. Українським селянам вирабувала польська армія все, що мали: гроші, худобу, коні, збіже, одіж, білля, домашнє і господарське знаряддя. Багато сіл спалено, на много сіл наложено високі контрибуції, що їх селяни мусіли зложити під загрозою спалення села. Багато церков зачинено, бо священники арештовані або конфіновані в польській частині Галичини, а деякі в звірський спосіб вимордовані, много з них мусіло утечею за Збруч ратуватися перед смертю і польськими розбоями. Деякі церкви спалені або зруйновані та зрабовані. Народні школи майже всюди позамикані. Середнє шкільництво, передовсім приватне, вбито, до вищих научних заведень (університетів, техніки) нашої молодіжи безоглядно не допускається, та не дозволяється на уладження приватних університетських курсів для українців коштом українського гроша; товариства і спілки завішені в урядуванні, много часописи застановлені, словом припинене все українське публічне життя. В краю ширяться в застрашаючий спосіб ріжні пошесті, а Поляки нароком не дають населенню жадної санітарної помочі." Отже, отримавши мандат Антанти на урядування в Західній Україні, поляки встановили там такий режим, який за сучасним міжнародним правом називають ГЕНОЦИД.

Передавши Східну Галичину під урядування Польщі, Антанта сформувала і озброїла для захисту Європи від більшовицької навали 100-тисячну армію під командою генерала Галера. Ця добре озброєна армія відразу ж повела наступ на армії УНР і ЗУНР, які не змогли встояти проти неї і були розбиті. В полон поляками було взято тисячі українських вояків, а територія Східної Галичини була окупована польською армією. Окупаційна польська влада, керована жорстоким ненависником України, Начальником Держави маршалом Пілсудським розв'язала такий терор, який можна порівняти з терором ВЧК в Росії, описаним журналістом С.П. Мельгуновим у книзі " Красный террор" в Росии 1918-1923. " Кривава книга" описує цей терор у 8-ми розділах I-ї частини, які мають наступні назви: - убійства; Арештування, інтернування, знущання, табори для полонених і інтернованих; Нищення майна. Реквізиції. Рабунки; Переслідування української церкви; Нищення української національної культури і економічного життя; Приневолування до присяги на вірність; Польська кольонізація

Східної Галичини; Поширювання брехонь і закривання правди.

В розділі 1 “Кривава книга” наводить 82 факти вбивств польськими жовнірами полонених українських вояків, селян, священників, жінок і малих дітей. Більшість випадків – убивства з особливою, садистською жорстокістю, наругою, катуванням. Наведемо кілька фактів [1].

Факт 3. У Базаринцях (повіт Збараж), польські жовніри катували селянина Івана Тридля прикладами крісів, відтак закували в ланцюги, били попід груди і в полові часті, вкінці вивели з хати на дорогу і застрілили. (Свідки П. П., М. І. і Т. Ж.).

Факт 4. У Бакончицях (під Перемишлем), в таборі полонених польські жовніри так побили трьох полонених, що поломили їм ребра. Нещасливі жертви до двох днів померли серед страшних мук в шпиталі. (Свідок Р. із Р. і В. з П.).

Факт 6. У Бортятині (коло Судової Вишні) польські жовнярі на приказ поручника Абламовича витягнули силою господаря Івана Хомяка з ями, до якої він скрився зі страху перед польськими ватагами і застрілили його без доходжень, а його хату спалили. (Свідки К. Л., Р. Х.).

Із наказу того самого поручника увязнили там польські жовнярі українського жовняра, що вертав із французького фронту і ночував у Петра Борушука, відтак побили його, а в кінці розстріляли без доходжень. (Свідки М. Б. і В. С.).

Так само без ніякої причини вбили там три польські жовнярі Михайла Сидора в його власній хаті пострілами до нього із надвору через вікно, а відтак хату його спалили. Лишив він жінку і семеро малолітніх сиріт. (Свідки С. Г. і М. Г.).

В тому самому селі розстріляли польські жовнярі також двох селян і чотири жінки. (Свідок В. із О.).

Факт 9. У Виписках (повіт Перемишляни), обрабували і побили дня 16 червня 1919 польські жовнярі українських полонених так тяжко, що п'ять із них згинуло на місці. (Свідок П. Г.).

Факт 12. У Водниках (повіт Бібрка), польський легіоніст виколов багнетом очі селянинові Яськові Боднар.

Факт 25. В Збаражі знущалися страшно польські жовніри над Микитою Івашкевичем, якому поломили руки, розбили голову, і помасакрували ціле тіло, опісля, дня 5 червня 1919 застрілили його тяжко покаліченого, а його батька обрабували забираючи 34000 К. (крон). (Свідки П.Л., Є.Л., Я.І.). Крім того розстріляли Поляки на замку в Збаражі без доходжень на приказ польського майора Красічинського з 39 полку піхоти більшу кількість полонених Українців і Жидів, між іншими Яцка Баліна, Іцика Брунста, Льва Фукса, Осипа Брунста. (Свідки В. В., В. Б., Й. Б., М. Г., С.Ф.).

Факт 26. В Золочеві розстріляли Поляки 14 українських полонених без доходжень. Застрілили також господаря Петра Горчаківського. (Свідок М.П.).

Факт 28. Коло Калуша в однім селі забирали, як зізнала Т. А., сестриця Червоного Хреста, польські легіоністи одній селянці корову. Коли бідна селянка ставила опір тому рабункови, застрілили її та не пощадили і її дрібних дітей, вбиваючи їх прикладами крісів.

Факт 30. В Коблянській Волі (повіт Старий Самбір), позганяли польські легіоністи дня 19 червня 1919 людей до хат, а відтак підпалили село з усіх сторін. Самі поустановлювалися по вулицях і кожного, хто втікав перед вогнем, стріляли. В такий спосіб убили 13 осіб, в тім числі багато жінок і дітей. Згоріло тоді 17 хат до тла. (Свідок Д. Ц.).

Факт 36. В Корнях (повіт Рава Руська), коли польські жовнярі палили село, а одна жінка з дитиною на руках просила, щоби її хати не палили, польський жовняр вбив її дитину ударом прикладу кріса, а її саму зранив багнетом. (Свідок Б.).

Факт 46. В Монастириськах арештували польські жовнярі на приказ команди дня 18 червня 1919 українського пароха о. Захарія Підляшецького (73 літнього старця і

його сотруди́ника і так їх мучили і тортували, обливаючи кип'ятком, б'ючи прикладами крісів по голові, що аж розчерепили їх чашки і мозок виплив їм з голови. Віддаючих останній видих доби́ли вистрілами з крісів. Мала б це бути помста за те, що сини о. Підляшецького служать в українськiм війську. (Свідки М. П., Т. М., А. Д., О. П., Протоколи ексгумації, та судові акти).

Факт 50. В Нагуєвичах (повіт Дрогобич), зібрали польські легіоністи українських дітей з цілого села, замкнули їх до деревляної дзвінниці, обложили дзвінницю солом'яю і підпалили. Зі середини роздавався плач і розпучливі крики паленої живцем дітвори. Деяким удалося виратуватися з полуміни і почали втікати. За втікаючими пораненими вогнем дітьми стріляли польські легіоністи з крісів і так застрілили двоє дітей. Решта смертельно попарена. (Свідки М. С., В. В. і М.).

Факт 56. В Побережу (повіт Станіславів) замордували польські жовнярі господарів Івана Біляна і Стаха Матія в бестіяльський спосіб, розпорюючи їм живіт і видаряючи кишки. (Свідки П. М., О. Л., П. Б.).

Факт 67. В Стрию приарештували дня 22 мая 1919 польські війська о. Остапа Ніжанковського, пароха зі Завадова, вельми заслуженого українського діяча, композитора и заступника повітового маршалка в Стрию, і заявили йому, що його, як інтернованого, повезуть до Кракова. Між тим замість його вивезти, випровадили його в поле, веліли клякнути і зі словами: «молись попе» застрілили без доходжень, полишаючи його тіло на полі.

Факт 86. В Посаді Горішній (повіт Старий Самбір), зловили польські жовнярі 17-літнього хлопця Юрка Теребуха в лісі, обтяли йому ніс, вуха і язик, викололи очі й оскальпували, здираючи йому шкіру з волоссям із голови. Серед страшних мук хлопець помер. (Свідок О. Д.). Тіло його лежало через три дні так обезображене в трупарні.

Тут ми навели малу кількість випадків, тільки такі, які вражають своєю садистською, звірчою жорстокістю. Всього ж за фактами розділу I закатовано і вбито близько 350 українців Східної Галичини.

Приєднуючи Західну Україну до відновленої Польщі, Антанта ніяким чином не забезпечила українцям рівних прав з поляками, не застерегла Польщу від порушення норм міжнародного права щодо поводження з цивільним населенням, полоненими і інтернованими солдатами українських армій, не створила ніяких інспекцій з перевірки порушення цих прав. Не відчуваючи над собою ніякого контролю з боку міжнародного цивілізованого суспільства, здичавіла польська військова влада та Начальник Держави, Командант Пілсудський встановили дикий терор над українським народом. "Кривава книга" наводить факт, що є свідки, перед котрими польські жовніри з армії Галера вихвалялися: "Наш командант наказав нам не брати до неволі українців, тільки вбивти їх; пощо мають їсти польський хліб. Українці це дикий нарід". Було це 19 мая 1919 р. (свідки Л. К., Г. Н., К. С. та В. В., М. Г., і М. П.).

Розглядаючи друий розділ, "Кривавої книги" її упорядники пишуть "Військові і цивільні польські власті при помочі полевої жандармерії, поліції і здичілої солдатески докладають усяких зусиль і підняли плянову акцію, щоби винищити цілу українську інтелігенцію і свідоміше селянство та матеріально і фізично так підірвати українську інтелігенцію, щоби зробити її нешкідливою у пляновій польонізаторській роботі польських шовіністів. В тій цілі заряджують польські військові команди і жандармерія та польські цивільні власті масові арештування і з арештованими, зглядно інтернованими, поводяться гірше, чим із найпідлішими злочинцями. Побивають їх так, що нераз побитий умирає або стає калікою на ціле життя. Інтернованих виголоджують без огляду на їх вік і суспільне становище, цілими місяцями держать їх у темних, нужденних, брудних і вогких казармах – в голоді і холоді. Крім цього заряджують по селах масові побої нагаями і буками або дротяними прутами і знущаються прямо в нелюдський спосіб, та дивлятьсі крізь пальці на осоромлювання жінок і звірські

насильства жінок і дівчат здичилою солдатською...

Загальне число інтернованих і полонених виносить ще й тепер около 100 000 душ, не вчисляючи цих, яких пущено на волю і цих, що втекли або перенеслися на той світ із за мук в польській неволі... Знущання над українським населенням переходить всякі можливі границі, так, що культурні народи не в силі навіть уявити собі, щоби щось подібного могло діятись серед загального підняття демократичних свободолюбивих кличів! Для приміру хочемо навести лише деякі факти цих безчисленних і безнастанних знущань і мук тілесних і душевних, які терпить український народ під ярмом польських пацифікаторів. Далі Книга подає опис 65 пронумерованих фактів знущань поляків над цивільним населенням і багато сторінок знущань над полоненими. Наведемо тут з них найбільш вражаючі своїм садизмом.

Факт 18. Під Золочевом, коло станції зазізничої Острів облили польські легіонери 10 полонених українських стрільців бензиною і уставивши їх рядом підпалили. Внаслідок попарення згинуло двох стрільців таки зараз, а решта попарена мучиться в шпиталі та бореться зі смертю. (Свідок І. Г.)

Факт 11. У Гриневі (повіт Бібрка), польські жовніри побили вагітну жінку Магду Гула по животі прикладами крісів так, що вона впала безтями на землю і породила неживу дитину, яка мала розбиту головку і тіло повне синяків.

Факт 12. В Долішній Посаді (повіт Старий Самбір), буцімто доніс хтось легіоністам, що бачив маленького хлопця з крісом в руках і як він з того кріса цілив чи навіть з того кріса стріляв. Легіоністи відрубали вказаному хлопцеві руки і викололи очі.

Факт 25. В Лисневичах коло Пустомит, шукала польська полева жандармерія за Семком Мотою, а коли його не знайшла, побила тяжко і ограбила його жінку Ксеньку Мота. (Свідки К.Х., Г. Ж.). Іванови Накошеви у тім самім селі відтяла полева жандармерія палець зі шлюбним перстнем, скатувала його жінку і старого тестя. (свідки як вище).

Факт 5. В Ганевичах позв'язували польські жовніри дітям руки, вигнали на толоку й казали пастися (їсти траву), а відтак гнали до ріки, як худобу до водопою.

Факт 24. В червні 1919 приарештували Поляки у Львові також українського поета Миколу Голубця. Він був саме реконвалесцентом (одужуючим) по тифі. Замкнено його в будинку полевої жандармерії у Львові при вул. Личаківській. Тут збили його страшно, просто в нелюдський спосіб, наклали йому кайдани і не давали майже нічого їсти. Їди, яку йому приносила жінка, не передавали.

Факт 35. В Поручині запрягли польські жовнярі на жадання посесорки Ванди Білінської 8 українських селян до плуга, а 4 жінки до борін і в цей спосіб обробляли ними панську землю. (Свідок Я. Г.)

Факт 55. В Тернополі, (зоглядно у Львові, поляки арештували), залізничного урядника А. Крісу. Арештованого мучили нарочно голодом. До цього самі призналися його жінці, якій сказали, що мусять її мужа виголодити й замучити. Одному 80-літньому старцеві казали польські жовнярі танцювати на ринку, а коли він не хотів, побили його немилосердно. В Тернополі арештовано і інтерновано 278 осіб, яких гнали польські легіоністи пішки до Золочева. По дорозі обдерли їх і били прикладами крісів.

Факт 57. В Трускавці (повіт Дрогобич), зловили польські жовнярі Андрія Біласа, били його в п'яти, порізали йому ножом шкіру на підшві ніг на кусні і вбивали цвяхи в підшви ніг так, що він серед страшних мук втратив свідомість і мабуть вже не живе. (Свідки О. Г. і П. М.)

Всього описано на перших сторінках розділу II фактів 66. Останні з них факти 64; 65; 66 за масштабами масакри дорівнюють волинським подіям 1942-43 р.

Факт 65. Про польські жорстокості та рабунки в селі Махнові (повіт Рава Руська) оповідає наочний свідок. "Було се 15 грудня 1919 р. у ясну місячну ніч. Село Махнів,

присипане снігом, спало серед нічної тишини, коли по півночі трьома відділами впали до села польські легіоністи. Вони відразу кинулися по хатах, рабуючи в дикий спосіб одягу, чоботи, кожухи, гроші та все, що тільки під руки їм попало. З наляканих людей здирали одягу і білля, та казали дівчатам розбиратися до нага. В селі знявся крик, плач жінок і дітей, але легіоністи на нічо не зважали та цих, що попали їм під руки побивали прикладами і дулами крісів, кажучи що хочуть відучити гайдамаків забаганок України. Вкінці всіх мужчин, старих дідів і молодіж увязнили та зігнали під церкву, куди під багнетами привели також місцевого священника о. Яцева. Небавом розвиднілось. Часть легіоністів пустилася в напрямі Вербиці, друга часть обсадила село та дальше рабувала. На приходстві розлюкувалися три польські офіцери з командантом Мисловським на чолі та резонували, що Польща не має причини й охоти ждати на вирішення мирового конгресу дотично Східної Галичини, бо на конгрес здаються тільки слабії, а Поляки є досить сильні, щоби самі собі взяли, що хочуть і кілько їм треба.

В селі почули ми стріли та небавком довідались, що є вже кількох ранених українців. Треба було поспішати на поміч раненим. Вийшовши з хати, ми побачили, що легіоністи зносять на сани кожухи, чоботи та всяке друге нарабоване добро та готовляться від'їхати. На подвір'ю вдови Симущихи, біля стайні червоніла калуза крови. Двері від її хати відчинені, а на долівці вбрана в нічну одягу лежала мертва жінка в віці 40 літ. Сорочка, здерта на грудях, цілком покровавлена, під грудьми видніла рана від кулі на правім рамени та на плечах рана від багнета. Була се Текля Труш, яку польські легіоністи убили та багнетом покололи, коли хотіла заховати в стайні мішок муки перед їх рабунком. Була вже 6 година рано. З за печі вилізло троє малих дітей сиріт, та наляканими очима гляділи на свою мертву маму. Виглядали на божевільних. В сінях хати стояли збиті в купу жінки, сусідки замученої Теклі Труш, неначе закаменілі з переляку. Нараз дався чути в другій хаті нелюдський крик і плач. Там лежала мертва на столі молода дівчина Марія Новосад, яку польські легіонери вбили за се, що вона взбороняла їм арештувати невинного свого батька, Івана Новосада, якого держала за шию та благала легіонерів помилування. Батько забитої, Іван Новосад, ранений багнетом через легіонера в ногу, лежав на хаті з необандажованою ногою, цілком закровавлений та з болю тяжко стогнав. У стіп убитої ридала старенька її мати. В третій хаті лежав 13-літній хлопчина, Ілько Степан, якого польські легіонери без причини побили і ранили, а якого опісля перевезено до шпиталю в Сокалі. Польські відділи нарабувавши та пролявши тільки невинної крови спокійного цивільного населення, завернули відтак поспішно до Любичі. (Свідок М. Я.).

Мета нашої статті полягає в тому, щоби показати, що український народ має право на захист національної гідності і честі, на боротьбу за національну незалежність і пошанування наших героїв. Задokumentовані в книзі знуцання і тортури над українським населенням нагадують своєю дикістю середньовіччя і, навіть цивілізаційно більш віддалені історичні часи: відрізування носів і вух, розпорення животів, убивство вагітних, гвалтування неповнолітніх, нищення худоби та ін. Упорядник другого видання Кривавої Книги (1994 р.) п. Ярослав Радевич-Винницький у передмові пише: "Пацифікація" своїми розмірами, своєю рафінованою жорстокістю настільки глибоко увійшла до історичної пам'яті народу, що ці події не зблідли в свідомості галичан на фоні масових звірств пізнішої сталінсько-більшовистської і гітлерівсько-фашистської окупації. І тут виникає питання: чому так не по людські ставились до них, їхніх родин і їхнього народу переможці-поляки? Звідки та відсутність шляхетності, та брутальність, садистська жорстокість, грабіжницький цинізм? Очевидно, це була помста за те, що шість століть безнастанних зусиль зробити цю чужу землю своєю не мали успіху, це був приступ люті хижака, який не в силі подолати своєї жертви". Польське суспільство, засліплене непомірним шовінізмом та екзальтоване своїм кумиром, маршалом Пілсудським і його перемогами над українською і

російською армією, звільнившись від австрійського контролю над Галичиною і російського панування над Волиню, одержавши мандат Антанти від 25 червня та 100-тисячну армію впридачу, очманіло від духу свободи і безконтрольності і почало будувати державу – Другу Реч Посполиту. А що збудували? Збудували маленьку лоскутну імперію з одним панівним народом – поляками і підневольними народами – галичанами, бойками, лемками, гуцулами, поліщуками. Тільки імператор – не цивілізований монарх, а жорстокий диктатор і запеклий українофоб, ще крутіший за своїх послідовників Мусоліні та Гітлера, фашистів за визначенням. Як бачите, панове Поляки, Волинська трагедія 1942-1943 років була підготовлена вами самими ще в 1919-1921 роках.

Щоб загасити тліючий вогонь взаємної зневаги і недовіри між двома колись дружніми народами і покласти край паплюженню імен наших борців за національне визволення, пропонуємо:

1. Інституту Національної пам'яті України День 25 червня 2019 р. (100-річчя з дня початку польської окупації Східної Галичини) через ЮНЕСКО або Європарламент об'явити Міжнародним Днем Скорботи за жертвами пацифікації.

2. Встановити на центральних Цвинтарях міст Львова, Тернополя, Івано-Франківська, Рівне, Луцька, - Хрести скорботи за жертвами польської окупації Західної України 1918-1939 р.

Тільки такими рішучими діями можна відстояти нашу національну гідність і схилити поляків до об'єктивної оцінки всіх історично-духовних процесів та досягнути примирення на принципах взаєморозуміння та солідарності.

4. Висновки або Післямова

Отже проблематика міждержавної взаємодії повинна відбуватися на принципах взаємопорозуміння. Бур'ян з поля можна вивести, та якщо добрий сусід під різними приводами і без них, явно і тайно, вдень і вночі закидає його у чужий город, - це зробити не можливо. Кремль потирає руки, у нього в цій сфері діяльності все вдається! Ситуація у польських соціальних мережах виглядає як втілення заповітної мрії прокремлівських пропагандистів. Не досить того, що обидва нарративи — духовно-історичний та економічний — збурюють спільноту, то ще й гуртують правий електорат у Польщі.

Можливо, що ПіС, який хотів би правого уряду, запровадить обмеження на в'їзд для українців чи почне блокувати політичні контакти з Україною. Москва знову ж тільки потиратиме руки, коли Варшава відмовиться підтримувати прозахідні прагнення Києва

Якщо хтось вважає, що українофобська зараза інфікувала небагато поляків, і що немає чим надто перейматися, то мав би проаналізувати, як зростала ненависть до приїжджих-мусульман.

2015 року, згідно з даними CBOS, 72 відсотки поляків декларувало підтримку ідеї прихистку біженців з країн, де вирують воєнні конфлікти. Рік пізніше їх стало тільки 39 відсотків. Звісно, великий вплив мали терористичні акти у різних країнах, але не останню роль відіграло вкрай негативне для прибульців налаштування. Над гризною поляків з українцями Кремль працює неперервно. І власне тепер бачимо перший реальний ефект цієї пропаганди. Наступний не варто довго чекати [Аліна Шпак, в.о. голови інституту національної пам'яті Електронний ресурс, Google].

От така аналітика поглядів на розвиток міждержавних відносин з добрими сусідами в умовах гібридної війни з Росією та суспільної нестабільності в Україні що є результатом непевності дій керівництва.

Панове росіяни, дорогі сусіди, подумайте про подарунок пам'ятника «Свободи Україні», зробіть так, щоб він був вищим пам'ятника «Батьківщина-мати», хай він

затмарить злочини нинішніх агресорів та руйнівників штибу «святого Андрія Боголюбського», який колись розграбував і спалив Київ, всі храми та за це в Московії... став святим. Нинішні песиголовці, хай їм Бог гріха прощає, відкусили Крим - руйнують Донеччину і Луганщину і свої хижі голодні мордочки знову гострять на батька городів руських, - Київ.

Кажімо правду і правда потужно працюватиме на розвиток духовності та нашу перемогу. Лицемірство керівництва у державних масштабах кличе біду на народи. Цей процес поки що не зупиняється... Ці та інші обставини заставляють думати.

Author details (in Russian)

ВЗАИМООТНОШЕНИЯ УКРАИНА - ПОЛЬША - РОССИЯ В УСЛОВИЯХ ГИБРИДНОГО МЕЖГОСУДАРСТВЕННОГО ПРОТИВОСТОЯНИЯ

(Аналитика исторических взглядов на духовное, политическое и социально-экономическое развитие добрососедских, межгосударственных отношений в условиях общественной нестабильности)

Богдан Андрушків*, Наталья Кирич**, Ольга Погайдак***, Виктор Решетник****, Виктор Паляница*****

*Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя
ул. Русская, 5б., г. Тернополь, 46001, Украина
e-mail: andrushkiv.bohdan@gmail.com

д.э.н., профессор, заведующий кафедры управления инновационной деятельностью и сферой услуг

**Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя
ул. Русская, 5б., г. Тернополь, 46001, Украина
e-mail: kaf_mv@tu.edu.te.ua

д.э.н., профессор, заведующий кафедрой менеджмента и администрирования

***Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя

ул. Русская, 5б., г. Тернополь, 46001, Украина

д.э.н., старший научный сотрудник

****Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя

ул. Русская, 5б., г. Тернополь, 46001, Украина

e-mail: reshetnykvictor48@gmail.com

к.т.н., доцент, кафедра систем электроснабжения и компьютерных технологий в электроэнергетике

*Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя

ул. Русская, 5б., г. Тернополь, 46001, Украина

к.э.н., доцент, доцент кафедры управления инновационной деятельностью и сферой услуг

Аннотация. В статье на основе анализа литературных источников и существующего опыта международных отношений выявлено межгосударственные проблемы между Украиной, Польшей и Россией. Установлены причины их возникновения. Рассмотрение взаимоотношений осуществлено в условиях введения в нашем государстве чрезвычайного военного положения, трансформационной экономики нестабильного общества. Научные разработки посвящено налаживанию добрососедских, межгосударственных отношений между Украиной, Польшей и Россией. Предложены пути налаживания сотрудничества, повышение эффективности производства за счет инновационно-управленческих факторов, применение средств модернизации производственно-технологических процессов в соответствии со стандартами и требованиями ЕС. Установлено, что одним из наиболее приемлемых методов оценки стабильности общества, с точки зрения эффективности использования духовных, политических экономических, энергетических, трудовых и других факторов в контексте европейских требований является не только актуальными, а и своевременными с позиций экономической стратегии развития Украины. Установлено, что за счет факторов можно обеспечить стабильное функционирование государства, собственно может сделать ее конкурентоспособной в международном сообществе и в условиях ЕС.

Ключевые слова: Государство, Украина, Польша, Россия, международные отношения, политика, стабильность, стратегия, эффективность, факторы, хозяйственная деятельность, трансформационное общество, Европейский Союз.

Author details (in English)**UKRAINE-POLAND-RUSSIA RELATIONS IN A HYBRID INTERSTATE CONFLICT
(Analysis of historical views on the spiritual, political, and socio-economic development of good-neighborly, interstate relations in conditions of public instability)**

Bohdan Andrushkiv*, Natalia Kirich**, Olha Pogaidak***, Reshetnyk Victor****, Viktor Palyanytsya*****

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University56 Ruska str., 46001 Ternopil, Ukraine**e-mail: andrushkiv.bohdan@gmail.com**Dr., Prof., Department of Management of Innovation Activity and Services Industry****Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University**56 Ruska str., 46001 Ternopil, Ukraine**e-mail: kaf_mv@tu.edu.te.ua**Dr., Prof., Department of Management and Administration*****Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University**56 Ruska str., 46001 Ternopil, Ukraine**Dr., Senior Research Fellow******Ternopil Ivan Puluj National Technical University**56 Ruska str., 46001 Ternopil, Ukraine**e-mail: reshetnykvictor48@gmail.com**Ph.D., Assoc. Prof., Department of systems of power consumption and computer technologies in power engineering*******Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University**56 Ruska str., 46001 Ternopil, Ukraine**Ph.D., Assoc. Prof., Department of Management of Innovation Activity and Services Industry*

Abstract. *The article, based on analysis of the literature and existing experience of international relations of the identified inter-state problems between Ukraine, Poland and Russia. The causes of their occurrence. Review of the relationship carried out in the context of implementation of our state of emergency and martial law, transitional economy, unstable society. Research and development dedicated to the establishment of good-neighborly interstate relations between Ukraine, Poland and Russia. The ways of cooperation, improving the efficiency of production through innovative management factors, the use of means of modernization of production and technological processes in accordance with the standards and requirements of the EU. It is established that one of the most acceptable methods for evaluating the stability of society, from the point of view of efficiency of use of spiritual, political, economic, energy, labour and other factors in the context of the European requirements are not only relevant, but also timely from the standpoint of economic development strategy of Ukraine. It is established that due to these factors it is possible to ensure stable functioning of the state that actually can make it competitive in the international community and the EU conditions.*

Keywords: *State, Ukraine, Poland, Russia, international relations, politics, stability, strategy, efficiency, factors, economic activities, the transformation society, and the European Union.*

Appendix A. Supplementary material

Supplementary data associated with this article can be found, in the online version, at

<http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2018/18abmhmp.pdf>**Funding**

The authors received no direct funding for this research.

Citation information

Andrushkiv, B., Pohaidak, O., Kyrych, N., Reshetnyk, V. & Palyanytsya, V. (2018). Vzajemovydosnyy Ukraina – Polshcha – Rosiia v umovakh hibrydnoho mizhderzhavnogo protystoiannia (Analityka istorychnykh pohliadiv na dukhovnyi, politychnyi ta sotsialno-ekonomichnyi rozvytok dobrosusidskykh, mizhderzhavnykh vidnosyn v umovakh suspilnoi nestabilnosti) [Ukraine-Poland-Russia relations in a hybrid interstate conflict (Analysis of historical views on the spiritual, political, and socio-economic development of good-neighborly, interstate relations in conditions of public instability)]. *Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava* [Socio-Economic Problems and the State] (electronic journal), Vol. 19, no. 2, pp. 160-178. Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2018/18abmhmp.pdf>

Використана література:

1. Кривава книга / Упорядник, автор передм. Я. Радевич-Винницький –Передрук вид 1919,1921 рр- «Дрогобич». 1997. – 274 с.
2. Виктор Еремин Глава 15. Эдуард Рене Лефевр: [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.proza.ru/2013/04/28/2004.
3. Електронна газета ЗБРУЧ. «Осадники – люті вороги українського народу». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/33244>
4. Тижневик “Високий Замок”, 25.06.2005. №111(3032)
5. Дослідники визначають точну кількість жертв українсько-польського протистояння 1939-1947 р.р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zik.ua>
6. Андрушків Б. М. Корпоративна культура / Б. М. Андрушків, С. П. Черничинець. – К. : Кондор, 2011 р. – 528 с.
7. Андрушків Б. М. Основи організації підприємницької діяльності або Абетка для підприємця: навчальний посібник / [Б. М. Андрушків, П. Д. Дудкін, І. І. Стойко та ін.]. – Тернопіль : ТНТУ. – 2010. 300 с.
8. Андрушків Б. М. Про кризу взаємовідносин у загальній теорії криз / Б. М. Андрушків, Н. Б. Кирич, І. П. Сівчук // Регіональна економіка. – 2008. – №8. – С. 122–134.
9. Основи менеджменту: методологічні положення та прикладні механізми: Підручник для студентів та викладачів економічних спеціальностей вузів/ Б. М. Андрушків, О. Є. Кузьмін.– 2-е видання, перероблене та доповнене. – Тернопіль: Лілея, 1997.– 292 с.
10. Кирич Н. Б. Організаційні механізми реалізації стратегії підвищення фінансово – господарської стабільності підприємства // Матеріали Х наукової конференції ТДТУ імені Івана Пулюя, Тернопіль, 17 – 18 травня. – Тернопіль: ТДТУ, 2006. – С. 249.
11. «Проблеми теорії і практики менеджменту» Тернопіль: / за ред. Андрушківа Б.М. – Вид. ТзОВ «Тернограф», 2009.-312 с.
12. Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики. — Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. — 416с.
13. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (голова редколегії) та ін.; Л. В. Озадовська, Н. П. Поліщук (наукові редактори); І. О. Покаржевська (художнє оформлення). — Київ : Абрис, 2002. — 742 с.
14. Соколова Е. Т. Нарцисизм как клинический и социокультурный феномен / Е. Т. Соколова // Вопросы психологии. 2009. № 1. с. 114 – 128. DOI: <https://doi.org/10.11621/pir.2010.0034>
15. УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО, №36-52, 5 вересня 2006 року — 2 січня 2007 року; №1-15, 3 січня — 17 квітня 2007 року.

References

1. Radevych-Vynnytskyi, Ya. (1997) Kryvava knyha [Bloody book].Drohobych.
2. Eremyn, V Hlava 15. Eduard Rene Lefevr. Available at: www.proza.ru/2013/04/28/2004.
3. Osadnyky – liuti vorohy ukrainskoho narodu [The sieges are the fierce enemies of the Ukrainian people]. Elektronna hazeta ZBRUCH. Available at: <https://zbruc.eu/node/33244>
4. Tyzhnevyyk “Vysoky Zamok”, 25.06.2005. №111(3032)
5. Doslidnyky vyznachat tochnu kilkist zhertv ukrainsko-polskoho protystoiannia 1939-1947 r.r. Available at: <https://zik.ua>

6. Andrushkiv, B. M. & Chernychynets, S. P. (2011) Korporatyvna kultura [Corporate culture] Kondor.
7. Andrushkiv, B. M., Dudkin, P. D., & Stoiko, I. I. (2010) Osnovy orhanizatsii pidpriemnytskoi diialnosti abo Abetka dlia pidpriiemtsia [Fundamentals of Entrepreneurial Activity or Business Abbey]. Ternopil, TNTU.
8. Andrushkiv, B. M., Kyrych, N. B. & Sivchuk, I. P. (2008) Pro kryzu vzaiemovidnosyn u zahalnoi teorii kryz [On the crisis of relations in the general theory of crises]. *Rehionalna ekonomika* [Regional Economics], №8, pp. 122–134.
9. Andrushkiv, B. M. & Kuzmin, O. Ye. (1997) Osnovy menedzhmentu: metodolohichni polozhennia ta prykladni mekhanizmy: Pidruchnyk dlia studentiv ta vykladachiv ekonomichnykh spetsialnostei vuziv [Fundamentals of Management: Methodological Provisions and Applied Mechanisms: Textbook for Students and Teachers of Economic Specialties of Universities]. Ternopil, Lileya.
10. Kyrych, N. B. (2006) Orhanizatsiini mekhanizmy realizatsii stratehii pidvyshchennia finansovo – hospodarskoi stabilnosti pidpriemstva [Institutional mechanisms for the implementation of strategies to improve financial and economic stability of the enterprise]. Materialy Kh naukovoï konferentsii TDTU imeni Ivana Puliuia, Ternopil. – Ternopil: TDTU, pp. 249.
11. Andrushkiv, B. M. (2009) Problemy teorii i praktyky menedzhmentu [Problems of the theory and practice of management]. Ternopil, TzOV «Ternohraf».
12. Toftul, M. H. (2014) Suchasnyi slovnyk z etyky [Modern Dictionary of Ethics]. Zhytomyr, ZhDU im. I. Franka.
13. Shynkaruk, V. I., Ozadovska, L. V., Polishchuk, N. P. & Pokarzhevskia, I. O. (2002) Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk [Philosophical Encyclopedic Dictionary]. Kyiv, Abrys.
14. Sokolova, E. T. (2009) Narcissism as a clinical and sociocultural phenomenon. *Voprosy psykholohyy* [Psychology issues]. Vol. 1, pp. 114 – 128. DOI: <https://doi.org/10.11621/pir.2010.0034>
15. UKRAINSKE SLOVO [UKRAINIAN WORD](2017), №36-52, №1-15.

© 2018 Socio-Economic Problems and the State. All rights reserved.
 This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC-BY) 4.0 license.
 You are free to:
 Share — copy and redistribute the material in any medium or format Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.
 The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.
 Under the following terms:
 Attribution — You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made.
 You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.
 No additional restrictions
 You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Socio-Economic Problems and the State (ISSN: 2223-3822) is published by Academy of Social Management (ASM) and Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University (TNTU), Ukraine, Europe.

Publishing with SEPS ensures:

- Immediate, universal access to your article on publication
- High visibility and discoverability via the SEPS website
- Rapid publication
- Guaranteed legacy preservation of your article
- Discounts and waivers for authors in developing regions

Submit your manuscript to a SEPS journal at <http://sepd.tntu.edu.ua>

